EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 13.7.2026.
COM(2026) 362 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

saskaņā ar Savienības Muitas kodeksa 278.a pantu par panākto progresu Kodeksā paredzēto elektronisko sistēmu izstrādē

{SWD(2026) 180 final}

Satura rādītājs

1. Ievads 2
2. Kopsavilkums 3
3. Ziņojuma saturs 5
4. Atbildība par SMK digitālo īstenošanu 6
5. Vispārējs pārskats par progresu saistībā ar SMK elektroniskajām sistēmām 6
5.1 LĪDZ 2025. GADAM PABEIGTIE PROJEKTI 7
5.2 PROJEKTU PROGRESS 2025. GADĀ 7
5.3 RISKI UN TO MAZINĀŠANAS PASĀKUMI 17

1. IEVADS

Šis ir dokuments ir gada progresa ziņojums par Savienības Muitas kodeksa[1] (SMK) digitālo īstenošanu 2025. gadā, **septītais un pēdējais ziņojums**, ko Komisija sagatavojusi saskaņā ar SMK 278.a pantu par progresu elektronisko sistēmu izstrādē[2].

SMK stājās spēkā 2016. gada 1. maijā, un pēc tā grozīšanas 2019. gadā[3] tajā tika noteikti termiņi 2020., 2022. un 2025. gadā, līdz kuriem pakāpeniski jāpabeidz ar SMK digitālo pāreju un īstenošanu saistītie projekti. Pārejas periodā esošās elektroniskās un papīra dokumentu sistēmas varēja izmantot muitas formalitāšu pabeigšanai (tā dēvētie "pārejas pasākumi"), līdz sāk darboties jaunās vai modernizētās elektroniskās sistēmas, kas paredzētas SMK.

Šajā kontekstā SMK darba programma[4] (SMK DP) un Īstenošanas regula par elektronisko sistēmu tehniskajiem pasākumiem[5] (*IRTA*) ir jālasa saistībā ar SMK un tā deleģētajiem un īstenošanas aktiem.

SMK DP ir juridisks instruments, lai virzītu pakāpenisko un sarežģīto trīsdimensiju pārejas procesu uz pilnībā digitālu muitas vidi, ņemot vērā savstarpējo atkarību starp sistēmām un faktisko attīstību. Tas ir instruments, ko izmanto, lai virzītu projektu ieinteresētās personas (dalībvalstis, Komisiju, uzņēmējus) uz kopīgu un praktiski īstenojamu projektu īstenošanu līdz 2025. gada 31. decembrim, kas ir pēdējais digitālās pārkārtošanās beigu datums. *IRTA* nosaka katras sistēmas tehniskos pasākumus attiecībā uz komponentiem, pienākumiem, piekļuvi datiem un tehnisko pāreju.

Šā ziņojuma pamatā ir SMK DP, ko Komisija pieņēma 2023. gada 15. decembrī, kā pamats ziņošanai par progresu. Programmu un projektu pārvaldības aspekti ir noteikti daudzgadu stratēģiskajā plānā muitas jomā (*MASP-C*). **Ziņojumā ir aplūkots gadu gaitā panāktais progress, lai 2025. gadā, kas ir pēdējais SMK īstenošanas gads, Eiropas Savienībā panāktu pilnībā digitālu muitas vidi**.

SMK izveido juridisko pamatu pilnībā digitālam un saskaņotam muitas regulējumam visā Eiropas Savienībā un pie tās ārējām robežām, savukārt tā pilnīga un vienota īstenošana visās muitas jomās un visās dalībvalstīs ir **labi funkcionējošas muitas savienības priekšnoteikums un nodrošina pamatu muitas reformas nākamajam posmam**. Tāpēc ir būtiski, lai visas dalībvalstis pabeigtu savu daļu pašreizējā SMK īstenošanā nolūkā nodrošināt, ka uzņēmēji un tirgotāji gūst maksimālu labumu pirms ES muitas reformas veikšanas. Komisija 2023. gada 17. maijā pieņēma priekšlikumu visaptverošai muitas savienības reformai, tai skaitā jaunu SMK, kas iezīmē būtiskas pārmaiņas ES muitas regulējumā[6]. Eiropas Parlaments un Padome 2026. gada 26. marta trialogā panāca politisku vienošanos par Komisijas priekšlikumu vērienīgākajai ES muitas noteikumu reformai kopš 1968. gada. Tagad paredzams, ka teksta projektu pārskatīs juristi lingvisti un pēc tam Padome un Eiropas Parlaments to apstiprinās publicēšanai *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* līdz 2026. gada novembrim.

---

[1] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 952/2013 (2013. gada 9. oktobris), ar ko izveido Savienības Muitas kodeksu (OV L 269, 10.10.2013., 1.–101. lpp.).

[2] Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei:

2019. gads: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A52019SC0434;

2020. gads: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020SC0339;

2021. gads: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021SC0382;

2022. gads: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52023SC0029;

2023. gads: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=COM:2024:395:FIN;

2024. gads: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=celex:52025DC0579.

[3] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/632 (2019. gada 17. aprīlis), ar ko groza Regulu (ES) Nr. 952/2013, lai pagarinātu Savienības Muitas kodeksā paredzēto līdzekļu, kas nav elektroniskās datu apstrādes metodes, izmantošanu pagaidu kārtā (OV L 111, 25.4.2019., 54.–58. lpp.).

[4] Komisijas Īstenošanas lēmums (ES) 2023/2879 (2023. gada 15. decembris), ar ko izveido darba programmu par Savienības Muitas kodeksā paredzēto elektronisko sistēmu izstrādi un ieviešanu (OV L, 2023/2879, 22.12.2023., 1.–17. lpp., https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202302879).

[5] Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2025/512 (2025. gada 13. marts) par Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 952/2013 paredzēto informācijas apmaiņas un glabāšanas elektronisko sistēmu izstrādes, uzturēšanas un izmantošanas tehniskajiem noteikumiem (OV L, 2025/512, 20.3.2025., 1.–45. lpp., https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2025/512/oj/lav).

[6] Priekšlikums EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULAI, ar ko izveido Savienības Muitas kodeksu un Eiropas Savienības Muitas dienestu un atceļ Regulu (ES) Nr. 952/2013 (COM (2023) 258 final).

Muitas reformas pamatā ir trīs galvenie pīlāri:

1) **pārdomātāka riska pārvaldība un muitas kontrole, izveidojot ES Muitas dienestu un ES muitas datu centru**: tiks digitalizētas un vienkāršotas procedūras, samazinātas izmaksas un birokrātija, veicināta vienotāka pieeja pie ārējām robežām un tiks labāk aizsargāts vienotais tirgus, izmantojot spēcīgāku, uz datiem balstītu riska pārvaldību un izpildi;
2) **spēcīgāka partnerība ar uzņēmumiem**: jauna partnerība ar tirdzniecības operatoriem, kuras pamatā ir pārredzami procesi, kas ļaus atbilstīgām tirdzniecības plūsmām darboties bez oficiālas muitas iesaistes un mazinās ar to saistīto administratīvo slogu;
3) **mūsdienīgs e-komercijas regulējums**: īpaši pielāgots e-komercijas muitas režīms, kas tiešsaistes platformas padarīs par galvenajiem dalībniekiem, lai nodrošinātu, ka preces, ko tiešsaistē pārdod tieši patērētājiem ES, atbilst visiem muitas jomā paredzētajiem pienākumiem.

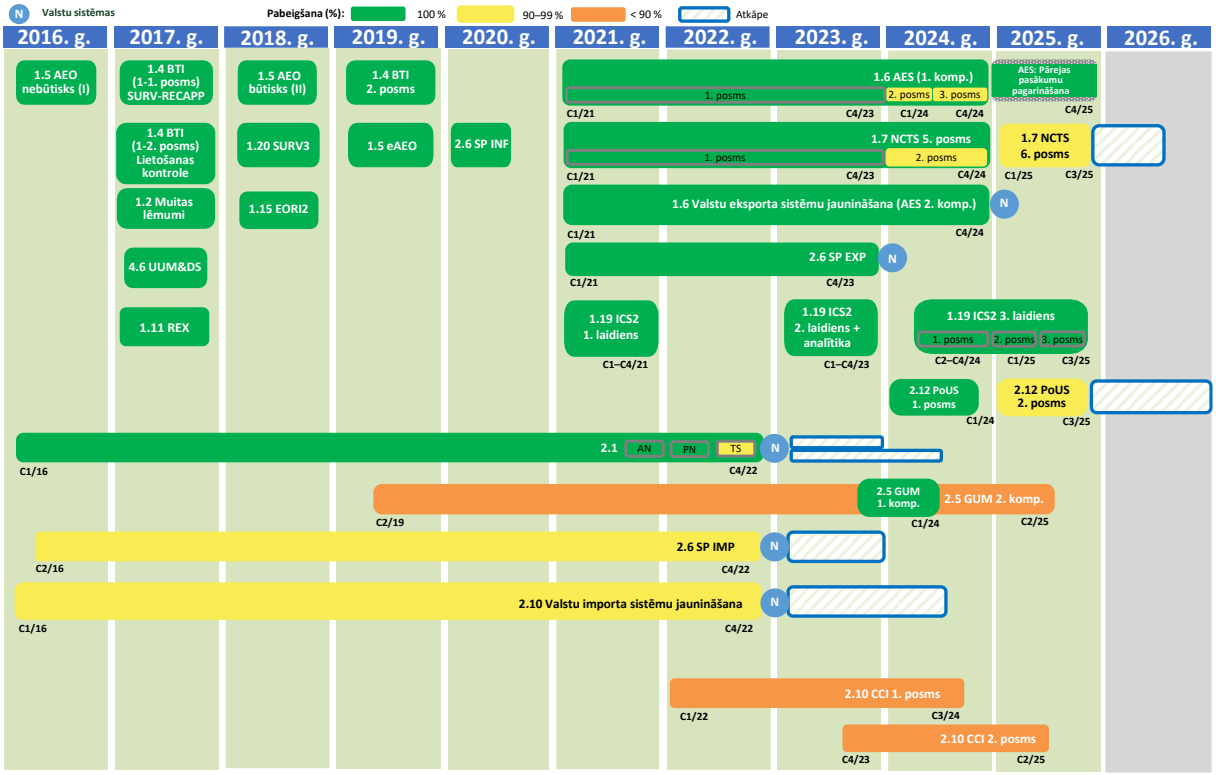
Muitai ir būtiska nozīme vienotā tirgus un tā iedzīvotāju drošības uzturēšanā. Ar muitas reformu Eiropas muita būs gatava pielāgoties strauji mainīgajai starptautiskās tirdzniecības videi. Šajā kontekstā ar reformu tiek ieviesti vairāki mērķorientēti pasākumi, lai risinātu e-komercijas straujās izaugsmes problēmu. Tikmēr **kā pagaidu risinājumu** Komisija un dalībvalstis 2025. gada novembrī vienojās no 2026. gada 1. jūlija atcelt atbrīvojumu no nodokļa, kas līdz šim bija spēkā attiecībā uz pakām, kuru vērtība ir mazāka par 150 EUR, un ieviest 3 EUR nodokli šīm pakām. Robežvērtības atcelšanas mērķis ir nodrošināt vienlīdzīgus konkurences apstākļus starp pārdošanu e-komercijas ceļā un tradicionālo mazumtirdzniecību, atjaunojot taisnīgumu un vienlaikus saglabājot izvēles iespējas patērētājiem. Turklāt saskaņā ar 26. marta trialogā panākto vienošanos tiek ieviesta **apstrādes maksa** par zemas vērtības precēm, ko importē ES, lai kompensētu pieaugošās izmaksas muitas dienestiem. Maksa tiks ieviesta ne vēlāk kā 2026. gada 1. novembrī. Tiklīdz ES muitas datu centrs būs pilnībā darbotiesspējīgs, tiks piemēroti parastie muitas nodokļi.

Jāatzīmē, ka šajā posmā ar visu politisko uzsvaru uz muitas reformu un e-komerciju **pastāv risks, ka kavējumi SMK digitālajā īstenošanā tiek uzskatīti par vienkāršiem tehniska rakstura kavējumiem**, taču šo kavējumu sistēmiskās sekas ES varētu būt nopietnas. Eksporta/importa sistēmu nepareiza darbība vai tikai daļēja ieviešana varētu radīt pārslodzi galvenajos izvešanas vai ievešanas punktos, izraisot protestus, uzraudzības nepilnības un piegādes ķēdes darbības kavējumus. Turklāt nesaskaņoti dati varētu novest pie augsta riska preču (divējāda lietojuma, sankcijām pakļautu preču, pārāk zemu novērtēta importa) laišanas apritē pirms pilnīgas riska analīzes, cita starpā ierobežojot Komisijas spēju atklāt problēmas un savlaicīgi izstrādāt reaģēšanas stratēģiju.

SMK digitālās programmas savlaicīga pabeigšana ir svarīga prioritāte, lai īstenotu ieguvumus, kas SMK ieviesti tirgotājiem, piemēram, turpinot procesu saskaņošanu, digitalizāciju pēc būtības, kuras pamatā ir starptautiski saskaņots un integrēts ES muitas datu modelis, un tālejošus vienkāršojumus uzticamiem tirgotājiem. Šādā ziņā SMK digitālās īstenošanas pabeigšana ir ļoti svarīga, lai atbalstītu un ņemtu vērā muitas reformu un topošā ES muitas datu centra izveidi nolūkā nodrošināt, ka muitas reformā apsolītie būtiskie vienkāršojumi balstās uz stabila saskaņošanas un digitalizācijas pamata.

2. KOPSAVILKUMS

SMK īstenošana ir sasniegusi savu pēdējo un izšķirošo gadu. Kopš SMK darba programmas pieņemšanas 2014. gadā Komisijas, dalībvalstu un uzņēmēju kopīgie centieni ir palīdzējuši virzīties uz pilnībā digitālu muitas vidi. 2025. gada sākumā bija pabeigti 70 % no digitālās darba programmas. Īstenošanas procesam 2025. gadā bija raksturīgs ievērojams progress, un ir sasniegti vairāki būtiski atskaites punkti gan transeiropas, gan valstu sistēmās, par ko liecina pastāvīga pāreja uz lielā mērā "zaļu" īstenošanas vidi visās dalībvalstīs. Šis ziņojums liecina, ka **SMK digitālā īstenošana ir gandrīz pabeigta līdz 2025. gada beigām**, kā vizuāli parādīts 1. attēlā. Projekti, kas atzīmēti zaļā krāsā, ir pabeigti; projekti, kas atzīmēti oranžā krāsā, norāda jomas, kurās ir gatavas mazāk nekā 90 % dalībvalstu, savukārt projekti, kas atzīmēti dzeltenā krāsā, norāda jomas, kurās gatavas ir no 90 % līdz 99 % dalībvalstu.

1. attēls. Plānošanas pārskats

Līdz šim **Savienības Muitas kodeksa (SMK) digitālā īstenošana lielākoties ir pabeigta**, un lielākā daļa SMK sistēmu tagad ir ieviestas un dalībvalstis strādā pilnībā integrētā SMK digitālajā vidē. **Līdz 2025. gada beigām ir ieviesti 96 % no visām valstu sistēmām un 100 % no visām centralizētajām transeiropas sistēmām. Atlikušās problēmas ir visai ierobežotas, un tās ir specifiskas katrai valstij un projektam**. Tās vairs neattiecas uz SMK vispārējo struktūru, bet gan uz atlikušajiem kavējumiem vai pārejas problēmām nedaudzās dalībvalstīs. Vissvarīgākais ir importa centralizētas muitošanas projekts. Citi projekti, kuriem dažās dalībvalstīs ir vajadzīgi īpaši turpmāki pasākumi, ir šādi: valsts pagaidu uzglabāšanas sistēmas un valsts importa sistēmas ieviešana, kā arī valsts komponenta ieviešana galvojumu pārvaldībai, automatizētā eksporta sistēma (papildu funkcijas), jaunā datorizētā tranzīta sistēma – 5. posms (papildu funkcijas) un 6. posms (saskaņā ar atkāpi līdz 2026. gada 31. maijam) un Savienības statusa apliecinājums – 2. posms (saskaņā ar atkāpi līdz 2027. gada 1. martam).

Atlikušās darbības galvenokārt attiecas uz dažu dalībvalstu galīgās modernizācijas, testēšanas vai pirmsieviešanas sistēmu validācijas, nesen ieviesto sistēmu uzņēmēju pārejas un sistēmu starpsavienojumu pabeigšanu. Šajā sakarā Komisija 2025. gadā ir pieņēmusi trīs lēmumus par atkāpēm, lai nodrošinātu juridisko noteiktību un darbības nepārtrauktību, galvenokārt nolūkā atbalstīt uzņēmēju pāreju attiecībā uz ES robežu drošības prasību iesniegšanu apvienojumā ar tranzītu (*ICS 2* 3. laidiens un *NCTS* 6. posms) un muitas preču manifesta iesniegšanu kā Savienības statusa apliecinājumu (*PoUS* 2. posms). To darbības joma un termiņu pagarināšana joprojām ir ierobežota, un ir ieviesti sīki izstrādāti uzraudzības mehānismi, lai cieši uzraudzītu progresu līdz pilnīgai pabeigšanai.

Turklāt **Komisija 2025. gadā nolēma sākt tiesvedību pret kopumā četrpadsmit dalībvalstīm** par to, ka tās nav izpildījušas savus pienākumus saskaņā ar SMK un tā īstenošanas aktiem. Tas attiecas uz diviem galvenajiem neatbilstības veidiem: pirmais ir muitas digitālo sistēmu (t. i., pagaidu uzglabāšana gaisa transportam, valsts importa sistēma, automatizētā eksporta sistēma) ieviešanu, arī uzņēmēju sistēmu operatīvās gatavības un migrācijas nodrošināšanu, kas kopumā skar desmit dalībvalstis, un otrais ir visu 57 standartizēto muitas datu elementu kopuma nosūtīšanu vajadzīgajā formātā, izmantojot

uzraudzības sistēmu, kas ir būtiska ES muitas datu vākšanai, uzraudzībai un riska pārvaldībai, kas kopumā skar trīspadsmit dalībvalstis.

Komisijas darbības, kuru mērķis ir apvienot plānošanu, koordināciju, atbalstu konkrētām dalībvalstīm, uzraudzību un izpildi, ir izrādījušās efektīvas.

Līdz 2025. gada beigām lielākajai daļai attiecīgo dalībvalstu izdevās pienācīgi novērst kavēšanos. Tā kā ierobežots atlikušo ieviešanas darbību kopums ilgst līdz 2026. gadam un dažos konkrētos gadījumos līdz 2027. gadam, atlikušās nepilnības ir skaidri identificētas, ar noteiktu termiņu un tiek rūpīgi uzraudzītas. Uz tām attiecas lēmumi par atkāpēm un/vai pastiprināta uzraudzība, un vajadzības gadījumā uz tām attiecas pastiprināti izpildes pasākumi. Tomēr tajā pašā laikā grūtības, ar kurām saskaras dalībvalstis, īstenojot kritiski svarīgus projektus, jo īpaši valstu sistēmas un komponentus, ir izgaismojušas to, **cik nestabila ir sarežģītās digitālās pārveides kopīgā pieredze, kurā iesaistīta Komisija, 27 dalībvalstis un tūkstošiem uzņēmēju virzībā uz kopīgi saskaņotu darbības jomu un pabeigšanas datumu**. Tam nepieciešama jaunu sistēmu integrācija esošajās sistēmās un sadarbspēja starp dažādām jomām, piemēram, eksportu, kam seko tranzīts. Sarežģītība ir vēl lielāka, ja ir vajadzīga sadarbspēja ar citām nemuitas digitālās pārveides programmām, piemēram, Eiropas Jūras vienloga sistēmas vidi.

Atskatoties uz vispārējo pieredzi, kas 10 gadu laikā gūta digitālās pārveides un SMK darba programmas īstenošanas jomā, atklājās skaidrs modelis. Dalībvalstis uzsvēra, ka būtiskākās grūtības, ar kurām tās saskārās, lai panāktu sekmīgu pabeigšanu, bija šādas: 1) pārvaldības struktūras, kas nodrošina savlaicīgu lēmumu pieņemšanu, 2) ieinteresēto personu iesaistes uzturēšana un 3) skaidras darbības jomas noteikšana un saglabāšana.

Kopumā 2025. gada beigu termiņš iezīmēja SMK digitālās īstenošanas oficiālu slēgšanu. Tā kā SMK paredzētais galvenais digitālais satvars tagad darbojas ES līmenī, ir ziņots par būtisku sasniegumu, kas pastiprinās ES ārējo robežu un tirdzniecības plūsmu kontroli lielu ģeopolitisko un ģeoekonomisko satricinājumu laikā. Muitas savienība tagad var no pārejas un īstenošanas pāriet uz konsolidāciju un stabilizāciju, un SMK nodrošina stabilu un uzticamu pamatu gaidāmajai muitas reformai.

3. ZIŅOJUMA SATURS

Pamatojoties uz definīcijām, kas sniegtas *IRTA*, SMK DP uzskaitītos projektus var iedalīt trīs sistēmu kategorijās[7]:

i) **centrālās transeiropas sistēmas**, kuras jāizstrādā vai jāatjaunina Komisijai (bieži vien ir jāizstrādā vai jāatjaunina arī valstu sistēmas, un tas ir jādara dalībvalstīm);
ii) **decentralizētas transeiropas sistēmas**, kuras jāizstrādā vai jāatjaunina Komisijai, bet kurās ir svarīgs valsts komponents, kas jāīsteno dalībvalstīm;
iii) **valsts sistēmas**, kuras jāizstrādā vai jāatjaunina vienīgi pašām dalībvalstīm.

Šis ziņojums sākas ar skaidrojumu par ziņojuma izstrādes metodi un izmantotajiem avotiem (2. iedaļa) un pēc tam īsi aplūko SMK elektronisko sistēmu atbildību (4. iedaļa). Turklāt tajā ir ietverts vispārējs pārskats par dažādiem projektiem un to progresu (5. iedaļa), kā arī uzsvērti riski un riska mazināšanas pasākumi (6. iedaļa).

Šim ziņojumam ir **pievienots Komisijas dienestu darba dokuments**[8], kas publicēts kopā ar šo ziņojumu un kurā ietverta detalizēta informācija par dažādu projektu, par kuriem ziņojušas dalībvalstis,

[7] Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2025/512 (2025. gada 13. marts) par Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 952/2013 paredzēto informācijas apmaiņas un glabāšanas elektronisko sistēmu izstrādes, uzturēšanas un izmantošanas tehniskajiem noteikumiem (OV L, 2025/512, 20.3.2025., 1.–45. lpp., https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2025/512/oj/lav).

[8] Komisijas dienestu darba dokuments, kas pievienots Komisijas ziņojumam Eiropas Parlamentam un Padomei atbilstoši Savienības Muitas kodeksa 278.a pantam par panākto progresu Kodeksā paredzēto elektronisko sistēmu izstrādē (SWD (2026) 180 final).

plānošanu un progresu līdz 2025. gada jūnija beigām. Šo darbu atbalstīja ārējs darbuzņēmējs. Ziņojumā galvenokārt tika aplūkota jaunākā dalībvalstu sniegtā informācija.

Ziņojums un Komisijas dienestu darba dokuments ir izstrādāti, pamatojoties uz informāciju, kas savākta no turpmāk norādītajiem **avotiem**.

1) Valstu projektu plāni, kas dalībvalstīm jāiesniedz divreiz gadā (janvārī un jūnijā), un 2025. gada beigās tika pieprasīts tos atjaunināt.

Par katru projektu savāktā informācija ietver konkrētus datumus, statusu un progresu attiecībā uz katru SMK DP noteikto atskaites punktu.

2) Dalībvalstīm izplatītā **aptauja**.

Informācijā bija ietverts riska un kavējumu novērtējums, šo kavējumu iemesli, kā arī saistībā ar projektiem plānotie un/vai īstenotie riska mazināšanas pasākumi. Turklāt, turpinot 2023. gadā īstenoto pieeju, dalībvalstis sniedza arī informāciju par pieredzi, kas gūta, izstrādājot projektus, un par iespējamo papildu atbalstu, kas varētu būt nepieciešams.

3) Divpusējas augsta līmeņa sanāksmes ar dalībvalstīm.

Divpusējo sanāksmju laikā no dalībvalstīm tiek iegūta pilnīga un precīza informācija par katra SMK projekta statusu, tai skaitā par problēmām, ar kurām tās ir saskārušās, kā arī tiek formulētas idejas problemātisku situāciju uzlabošanai.

4) Transeiropas koordinēšanas un pārraudzības programmu rezultāti.

Šajā ziņojumā ir iekļauta arī analīze, kuras pamatā ir detalizētāka informācija, ko snieguši Komisijas Nodokļu politikas un muitas savienības ģenerāldirektorāta (TAXUD ĢD) projektu vadītāji un par ko dalībvalstis ziņojušas saskaņā ar koordinācijas programmām, kuras kopš 2020. gada ir spēkā attiecībā uz transeiropas sistēmām.

4. ATBILDĪBA PAR SMK DIGITĀLO ĪSTENOŠANU

Atkarībā no arhitektūras, par ko vienojušās dalībvalstis un Komisija (centralizēta, decentralizēta vai valsts), ir **sadalītas funkcijas** attiecībā uz **atbildību** par SMK digitālajai īstenošanai nepieciešamo sistēmu izstrādi, ieviešanu, ekspluatāciju un uzturēšanu. Tas ir noteikts *IRTA*, kurā aprakstīts, no kādiem komponentiem šīm sistēmām būtu jāsastāv un kādas ir to iezīmes – valstu komponenti (izstrādāti valsts līmenī) vai kopīgie komponenti (izstrādāti ES līmenī). Arhitektūras ziņā centralizētās un decentralizētās sistēmas ir transeiropas sistēmas un pēc noklusējuma ietver kopīgus komponentus, dažkārt kombinācijā ar valstu komponentiem, savukārt valstu sistēmas sastāv tikai no valstu komponentiem.

Saskaņā ar *IRTA* 103. pantu **kopīgos komponentus** izstrādā, testē, ievieš un pārvalda Komisija, un tos var testēt dalībvalstis. **Valsts komponentus** izstrādā, testē, ievieš un pārvalda dalībvalstis.

Dalībvalstis nodrošina valsts komponentu sadarbspēju ar kopīgajiem komponentiem. Komisija ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm izstrādā un uztur kopīgās specifikācijas decentralizētajām sistēmām. Dalībvalstis izstrādā, ekspluatē un uztur saskarnes, lai nodrošinātu to decentralizēto sistēmu funkcionalitāti, kas vajadzīgas informācijas apmaiņai ar uzņēmējiem un citām personām, izmantojot valsts komponentus un saskarnes, kopā ar citām dalībvalstīm, izmantojot kopīgos komponentus.

5. VISPĀRĒJS PĀRSKATS PAR PROGRESU SAISTĪBĀ AR SMK ELEKTRONISKAJĀM SISTĒMĀM

SMK DP ir ietverti septiņpadsmit projekti, ar kuriem tiek ieviestas nepieciešamās elektroniskās sistēmas, to starpā četrpadsmit **transeiropas projekti**, par kuriem atbild Komisija kopā ar dalībvalstīm (rezultātā tiek izveidotas centralizētas un decentralizētas sistēmas), un trīs **valstu projekti**, par kuriem atbild vienīgi dalībvalstis (rezultātā tiek izveidotas valstu sistēmas).

5.1 LĪDZ 2025. GADAM PABEIGTIE PROJEKTI

Komisija ir īstenojusi visus digitālos projektus, par kuriem tā ir atbildīga. Dalībvalstis ir panākušas turpmāku progresu attiecībā uz sistēmām un komponentiem. Kā norādīts iepriekšējos ziņojumos, rezultātā ir sekmīgi ieviestas šādas divpadsmit **jaunas sistēmas vai jauninājumi**:

- SMK projekts "Reģistrētā eksportētāja sistēma" – *REX* (jauna sistēma): ieviests 2017. gadā;
- SMK projekts "Muitas lēmumi" – *CDS* (jauna sistēma): ieviests 2017. gadā;
- SMK projekts "Tirgotāju tieša piekļuve Eiropas informācijas sistēmām" – *UUM&DS* (vienota lietotāju pārvaldība un digitālais paraksts) (jauna sistēma): ieviests 2017. gadā;
- SMK projekts "2. uzņēmēju reģistrācijas un identifikācijas sistēma" – *EORI 2* (jauninājums): ieviests 2018. gadā;
- SMK projekts "Surveillance 3" – *SURV3* (jauninājums): ieviests 2018. gadā[9];
- SMK projekts "Saistoša izziņa par tarifu" – *BTI* (jauninājums): ieviests 2019. gadā;
- SMK projekts "Atzītie uzņēmēji" – *AEO* (jauninājums): ieviests 2019. gadā;
- SMK projekts "Informācijas veidlapas īpašajām procedūrām" – *INF* (jauna sistēma): ieviests 2020. gadā;
- SMK projekts "2. importa kontroles sistēmas 1. un 2. laidiens" – *ICS 2* – 1. un 2. laidiens (jauninājums): ieviests attiecīgi 2021. un 2023. gadā;
- SMK projekts "Galvojumu pārvaldība" – 1. komponents – *GUM C1*: ieviests 2024. gadā;
- SMK projekts "Savienības statusa apliecinājums", 1. posms, – *PoUS*: ieviests 2024. gadā;
- SMK projekts "Jaunās datorizētās tranzīta kontroles sistēmas 5. posms" – *NCTS P5*: ieviests 2024. gadā.

5.2 PROJEKTU PROGRESS 2025. GADĀ

Šā ziņojuma mērķis ir uzsvērt sasniegumus, progresu un problēmas, ar kurām Komisija un dalībvalstis saskārās, īstenojot notiekošos projektus 2025. gadā.

5.2.1. Transeiropas projekti

Transeiropas projektiem ir īpaša struktūra, kurā var būt gan centrāla sistēma, gan centrālu un valsts komponentu apvienojums. Kā noteikts SMK 278. panta 3. punktā, tie jāpabeidz ne vēlāk kā 2025. gada 31. decembrī. Katra projekta īss apraksts un progress ir izklāstīts tālāk tekstā. Sīkāku informāciju skatīt šim ziņojumam pievienotā Komisijas dienestu darba dokumenta 3. un 4. iedaļā.

1) **SMK projekts "Galvojumu pārvaldība"** – *GUM* (jauna sistēma): mērķis ir nodrošināt dažādu veidu galvojumu efektīvu pārvaldību visā ES, galveno uzmanību pievēršot tam, lai uzlabotu galvojumu apstrādes ātrumu, izsekojamību un uzraudzību, ko īsteno muitas iestādes. Galvojumu pārvaldība notiek divos līmeņos. Būtībā tā sauktais *GUM* centrālais komponents (1. komponents) tiek izmantots vispārējo galvojumu atļauju pārvaldībai (arī atsauces summas reģistrācijai, sadalot to pa muitas procedūrām un pa attiecīgajām dalībvalstīm), savukārt vispārējo galvojumu reģistrācija un pārvaldība un saistīto atsauces summu uzraudzība tiek veikta valsts līmenī SMK atbilstošajā galvojumu pārvaldības komponentā (2. komponents), kas izstrādāts valsts līmenī un ietver arī citu veidu galvojumu reģistrāciju un pārvaldību.

[9] Tomēr joprojām pastāv problēmas saistībā ar datu nosūtīšanu, ko veic dalībvalstis.

Panāktais progress: *GUM 1. komponents*, kas centralizēti pārvalda galvojumus, kurus var izmantot vairākās dalībvalstīs, sāka darboties 2024. gada 11. martā Muitas lēmumu sistēmā. Ņemot vērā abu komponentu savstarpējo saistību, atbilstības pārbaudes darbības paliek pieejamas līdz brīdim, kad dalībvalstis ievieš savas *GUM 2. komponenta* sistēmas.

Attiecībā uz valsts komponentu – *GUM* 2. komponentu – no dalībvalstīm tiek sagaidīts, ka laika posmā no 2024. gada 11. marta līdz 2025. gada 2. jūnijam tās izveidos darbotiesspējīgas saiknes ar centrālo komponentu. Desmit dalībvalstis nodrošināja sava valsts komponenta savlaicīgu ieviešanu.

Līdz 2025. gada beigām 21 dalībvalsts bija ieviesusi *GUM* 2. komponentu, kas nozīmē, ka **pabeigšanas rādītājs bija 78 %**. Pārējās sešas dalībvalstis (DK, FR, GR, HR, CY un IT) plāno būt gatavas 2026. gada sākumā[10].

2) **SMK projekts "Importa kontroles sistēma 2"** – *ICS 2* (jauninājums): mērķis ir stiprināt piegādes ķēdes drošumu un drošību, uzlabojot datu kvalitāti, uzlabotas informācijas par kravām reģistrēšanu, pieejamību un apmaiņu.

Panāktais progress: *ICS 2* 3. laidiens paplašina darbības jomu no gaisa transporta uz jūras un iekšzemes ūdensceļiem, autoceļiem un dzelzceļa satiksmi. Lai gan 1. un 2. laidiens ir pilnībā īstenots kā daļa no *ICS 2* projekta, darbs pie 3. laidiena turpinājās. Uzņēmējiem *ICS 2* 3. laidiens jāizmanto trīs posmos: **jūras un iekšzemes ūdensceļu pārvadātāji – līdz 2024. gada 4. decembrim (1. posms), jūras un iekšzemes ūdensceļu satiksme – līdz 2025. gada 1. aprīlim (2. posms) un autopārvadātāji un dzelzceļa pārvadātāji, tostarp preces pasta sūtījumos, ko pārvadā ar šiem transportlīdzekļiem, – līdz 2025. gada 1. septembrim (3. posms)**.

Tā kā tas attiecas uz centrālo sistēmu, atbilstības pārbaudes darbības attiecībā uz šo laidienu veic tikai uzņēmēji. 2025. gada vidū dažās dalībvalstīs bija vērojamas satraucošas pazīmes attiecībā uz uzņēmēju gatavību *ICS 2* 3. laidiena 3. posmam.

Ir pierādīts, ka nepieciešamība integrēt *ICS 2* viedajās robežu sistēmās, lielais skaits uzņēmēju, kuriem ir grūtības no dalībvalsts saņemt reģistrāciju savienojumam ar IT sistēmām, *ICS 2* sistēmas ieviešanas sarežģītība un resursi, kas vajadzīgi sadarbspējai ar valstu sistēmām un saskarnēm gan dalībvalstīm, gan uzņēmējiem, kā arī to transporta mehānismu īpašais un sarežģītais raksturs, kurus ietekmē šī ieviešana, kas ietver multimodālas veidlapas, dažas dalībvalstis un uzņēmējus ietekmē nesamērīgi vairāk nekā citus. Lai nodrošinātu juridisko noteiktību, darbības nepārtrauktību un netraucētu pāreju uz *ICS 2* 3. laidiena 3. posma prasību izpildi, Komisija saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 952/2013 piešķīra konkrētu dalībvalstu un Apvienotās Karalistes attiecībā uz Ziemeļīriju lūgto atkāpi Importa kontroles sistēmas 2 3. laidienam (IE, GR, ES, FR, IT, LT, HU, FI un Apvienotā Karaliste attiecībā uz XI) līdz 2025. gada 31. decembrim.

Līdz 2025. gada beigām *ICS 2* līdz noteiktajam termiņam tiek izmantots visās dalībvalstīs, un tas nozīmē, ka **pabeigšanas rādītājs ir 100 %**, kas ir vēl viens nozīmīgs atskaites punkts, kurš sasniegts 2025. gadā.

3) **SMK projekts "Savienības statusa apliecinājums"** – *PoUS* (jauna sistēma): mērķis ir glabāt, pārvaldīt un izgūt visus apliecinājumus, kurus tirgotāji sniedz, lai pierādītu savu preču Savienības statusu. Ņemot vērā atkarību no SMK muitas preču manifesta (*CGM*) un Eiropas Jūras vienloga sistēmas vides (*EMSWe*), projekts tiks pabeigts divos dažādos posmos, lai līdz minimumam samazinātu riskus un neatbilstības.

Panāktais progress: *PoUS* 1. posma darbību sāka 2024. gada 1. martā, kā plānots.

Attiecībā uz *PoUS* 2. posmu Komisija pabeidza tehniskās specifikācijas 2023. gadā, un atbilstības pārbaudes tika pabeigtas 2025. gadā. Komisija nodrošināja, ka centrālā sistēma sāka darboties

[10] Pamatojoties uz jaunāko informāciju par valsts projektu plānošanu, HR savus valsts *GUM* komponentus ieviesa 2026. gada 1. martā, citas dalībvalstis (IT, CY, DK, FR) tos ieviesīs laikposmā līdz 2026. gada 1. jūlijam, savukārt GR – 2026. gada decembrī.

2025. gada 15. augustā saskaņā ar SMK DP minēto termiņu. Dažas dalībvalstis nolēma izmantot savu valsts sistēmu un savienot to ar centrālo sistēmu (hibrīdrežīms). Komisijas un dalībvalstu muitas dienesti nodrošināja projekta savlaicīgu īstenošanu tiesību aktos noteiktajā termiņā. Dalībvalstu jūrlietu departamentiem bija jāīsteno starpsavienojums starp *PoUS* un Eiropas Jūras vienloga sistēmas vidi (*EMSWe*), lai atvieglotu tirdzniecību un ļautu tirgotājiem iesniegt visus datus (tostarp muitas manifesta datus), izmantojot jaunu vienotu jūrlietu portālu valsts līmenī. Šajā nolūkā abi ieviešanas datumi ES tiesību aktos tika saskaņoti.

Tomēr *EMSWe* novēlotas īstenošanas dēļ jūras pārvadātājiem bija jāsaskaras ar būtiskiem šķēršļiem, ja tie izmantotu *PoUS* bez valstu jūras vienloga sistēmām *EMSWe*. Tāpēc Komisija, ievērojot Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 952/2013, attiecībā uz *PoUS* 2. posmu konkrētām dalībvalstīm (BE, BG, CY, DE, DK, EE, IE, FI, FR, HR, IT, LV, NL, PL, PT, SE un SI) piešķīra atkāpi līdz 2027. gada 1. martam.

4) **SMK projekts "Importa centralizēta muitošana"** – jaunā transeiropas *CCI* sistēma nodrošina centralizētā muitošanas procesa digitalizāciju Eiropas līmenī, kā noteikts Savienības Muitas kodeksā (SMK). Tas ļauj uzticamiem tirgotājiem iesniegt muitas deklarāciju uzraudzības muitas iestādē dalībvalstī, kurā tie veic uzņēmējdarbību, par precēm, kas fiziski uzrādītas muitas iestādē jebkurā citā dalībvalstī, ļaujot muitas deklarācijas apstrādāt un fiziski izlaist digitālā, efektīvā, paredzamā un koordinētā veidā starp muitas iestādēm, kas atrodas dažādās dalībvalstīs. *CCI* sistēma tiek ieviesta divos posmos:

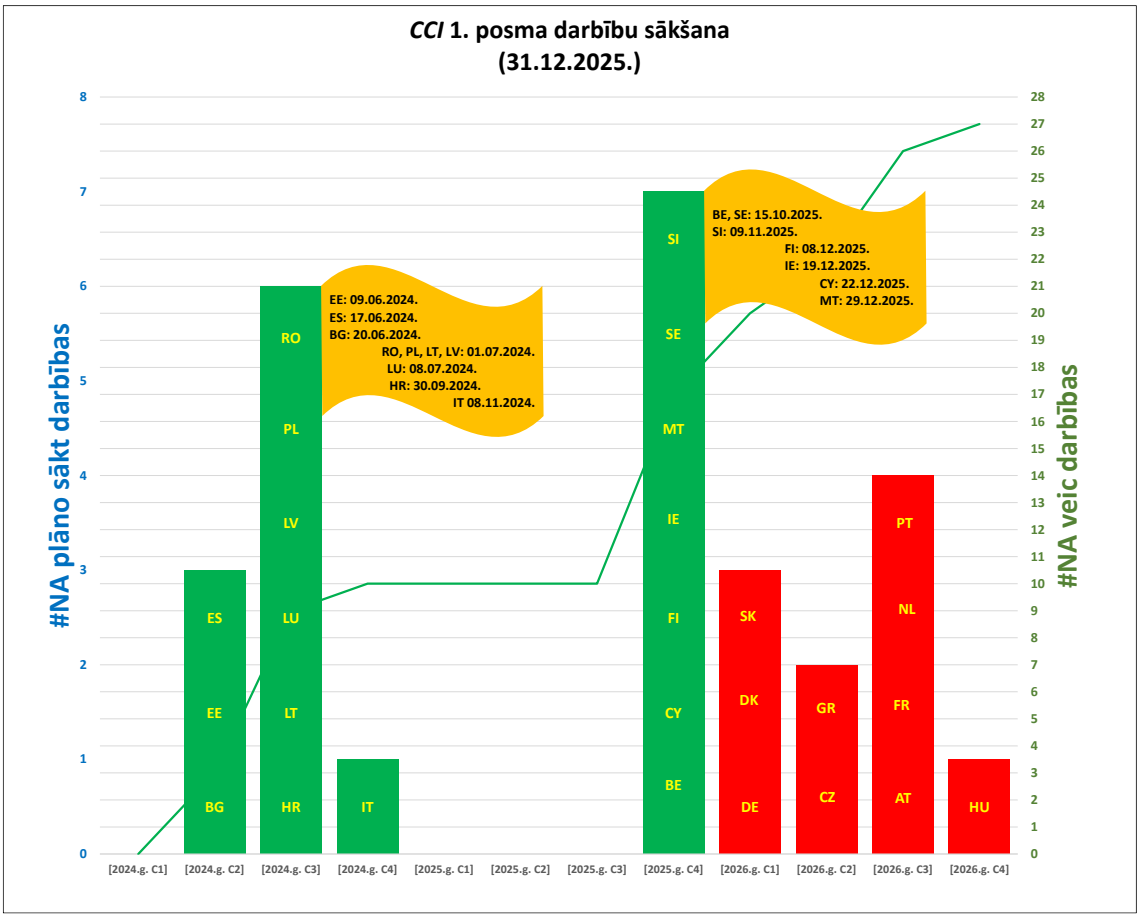
***CCI* 1. posms** ļauj automātiski apstrādāt standarta un vienkāršotas deklarācijas, tai skaitā iepriekš iesniegtas muitas deklarācijas, kā arī periodiskas vai vispārējas papildu deklarācijas preču laišanai brīvā apgrozībā, uzglabāšanai muitas noliktavā, ievešanai pārstrādei un galapatēriņam.

***CCI* 2. posms** balstās uz 1. posmu, paplašinot darbības jomu uz visiem atlikušajiem *CCI* scenārijiem, tai skaitā uz sarežģītākiem deklarāciju veidiem un procesu plūsmām. Tā mērķis ir pabeigt importa centralizētas muitošanas digitālo integrāciju un funkcionalitātes nodrošināšanu visā ES. Abi posmi ir savstarpēji saistīti, un dažas dalībvalstis ir izvēlējušās abus posmus īstenot vienlaicīgi, lai racionalizētu valstu centienus.

Panāktais progress: *CCI* 1. posma sistēmas īstenošana sākās 2024. gada 1. jūlijā ar kopīgo komponentu un dažu valstu komponentu gatavību. Līdz 2025. gada 2. jūnijam sistēma bija pieejama izmantošanai Eiropas uzņēmumiem 10 dalībvalstīs (BG, EE, ES, LU, LT, LV, PL, RO, HR un IT). Līdz 2025. gada oktobrim *CCI* sistēmai pievienojās vēl divas dalībvalstis (BE un SE).

Kā parādīts 2. attēlā, līdz 2025. gada beigām 17 dalībvalstis (BE, BG, HR, CY, EE, FI, IE, IT, LV, LT, LU, MT, PL, RO, SI, ES, SE) bija ieviesušas savu *CCI* 1. posma sistēmu, kas nozīmē, ka **pabeigšanas rādītājs bija 63 %**. Pārējās 10 dalībvalstīs (AT, CZ, DE, DK, FR, GR, HU, NL, PT, SK) ieviešana ir plānota 2026. gadā[11].

[11] SK veica ieviešanu 2026. gada 14. februārī, bet DK – 2026. gada 19. martā.

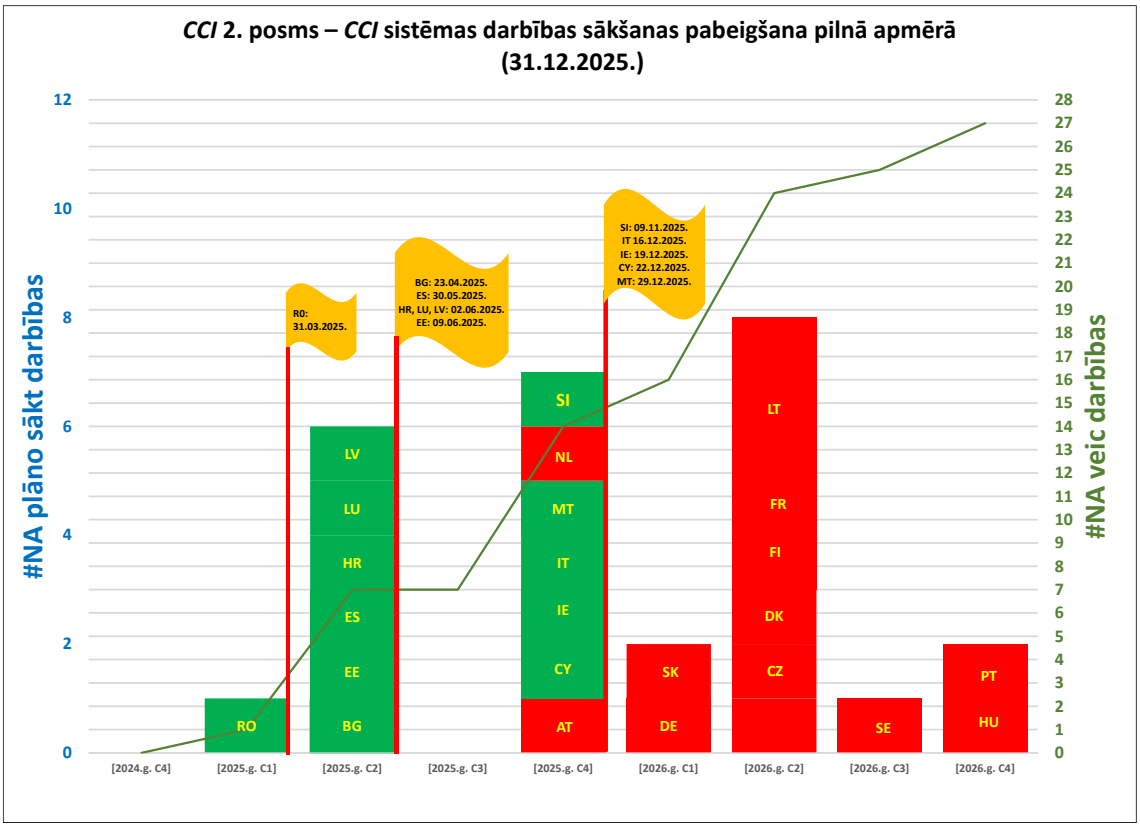
2. attēls. *CCI* 1. posma darbība dalībvalstīs (*situācija 2025. gada 31. decembrī*)

Attiecībā uz *CCI* 2. posmu Komisija 2022. gadā pabeidza tehnisko specifikāciju izstrādi. Lai palīdzētu dalībvalstīm un tirgotājiem īstenot visus *CCI* scenārijus un procesus, Komisija izstrādāja pilnas darbības jomas tehnisko specifikāciju paketi, kurā apvienotas abu posmu specifikācijas, kā arī rokasgrāmatu. Novērtējums 2025. gada vidū parādīja, ka, lai gan lielākā daļa dalībvalstu virzās uz priekšu attīstībā, ievērojams skaits dalībvalstu 2025. gada 2. jūnijā nesasniedza galīgo ieviešanas atskaites punktu.

Kā parādīts 3. attēlā, līdz 2025. gada beigām kopējais *CCI* **pabeigšanas rādītājs bija 44 %** (12 dalībvalstis). Pamatojoties uz atjauninātajiem valstu projektu plāniem (*NPP*), lielākā daļa atlikušo dalībvalstu plāno pabeigt atbilstības pārbaudes darbības 2026. gada pirmajos ceturkšņos un pēc tam plāno ieviest *CCI* pilnu darbības jomu: DE, DK, SK, GR un CZ – 2026. gada pirmajā pusē[12] un AT, FR, NL, PT un HU – otrajā pusē.

Komisija turpinās ceturkšņa uzraudzības programmu līdz *CCI* pabeigšanai.

[12] SK ieviesa pilnu *CCI* sistēmu (1. un 2. posms) 2026. gada 14. februārī, DK – 2026. gada 19. martā un CZ – 2026. gada 18. maijā.

3. attēls. *CCI* 2. posma darbība dalībvalstīs (*situācija 2025. gada 31. decembrī*).

5) **SMK projekts "Jaunā datorizētā tranzīta kontroles sistēma"** – *NCTS* (jauninājums): mērķis ir pielāgot pašreizējo Savienības un kopīgo tranzīta sistēmu SMK juridiskajām prasībām, tai skaitā SMK datu prasībām un saskarnēm ar citām sistēmām.

Panāktais progress: *NCTS* 5. posma sistēma sāka darboties 2024. gada 2. decembrī, un pārejas pasākumi tika izbeigti 2025. gada 21. janvārī. Visas dalībvalstis pašlaik sekmīgi darbojas *NCTS* 5. posmā. Dažas dalībvalstis vēl nav pabeigušas papildu funkcijas.

Jaunā datorizētā tranzīta kontroles sistēma (*NCTS*) turpina attīstīties kā daļa no plašākas muitas procesu modernizācijas ES un Konvencijas par kopīgu tranzīta procedūru (*CTC*) valstīs. Lai gan visas dalībvalstis 2025. gada 21. janvārī pabeidza *NCTS* 5. posma ieviešanu un kopumā 41 valsts piemēro Savienības/kopīgo tranzīta procedūru un *NCTS*, uzmanība tagad ir pārgājusi uz nākamo *NCTS* posmu.

NCTS 6. posms piedāvā divas iespējas, un dalībvalstu ziņā ir izlemt, kuru no tām īstenot:

- atteikšanās iespēja nozīmē, ka *ENS* dati nav iekļauti tranzīta deklarācijā un *ENS* tiek iesniegta tieši *ICS 2*;
- izvēles iespēja apzīmē situācijas, kad *ENS* dati ir iekļauti tranzīta deklarācijā un *NCTS* 6. posms ir savienots ar *ICS 2*, lai nodrošinātu, ka tiek izpildītas arī *ICS 2* prasības attiecībā uz *ENS* darbības procesiem (riska analīze, kontroles ieteikumi, lēmumi utt.).

NCTS 6. posma grafiks tika saskaņots ar *ICS 2* grafiku[13]. Dalībvalstis 2025. gada pirmajā pusē norādīja, ka virzās uz priekšu labi, lai gan vairākas dalībvalstis ziņoja par vidēju līdz augstu riska līmeni savlaicīgai ieviešanai līdz 2025. gada 1. septembrim.

[13] Kā minēts 2023. gada SMK DP, pārejas periodam no *NCTS* 5. posma uz *NCTS* 6. posmu ir jābūt no 2025. gada 1. marta līdz 2025. gada 1. septembrim – tajā pašā laikposmā, kad notiks pāreja no *ICS 2* 2. laidiena uz *ICS 2* 3. laidienu, kas ļaus sinhronizēt abas sistēmas.

Tā kā 2025. gadā dalībvalstīm neizdevās pienācīgi novērst kavējumu risku, *NCTS* 6. posms līdz 2025. gada 1. septembrim nebija gatavs. Attiecībā uz dalībvalstīm, kas izmanto atteikšanās iespēju, minimālās pārejas izmaiņas tika risinātas tehniskā līmenī. Attiecībā uz izvēles iespēju kavēšanās ietekmēja citas dalībvalstis un uzņēmējus, jo tie nevarēja gūt labumu no tranzīta, drošuma un drošības datu racionalizētas iesniegšanas. Lai izvairītos no papildu sloga uzņēmējiem (arī tiem, kas atrodas kaimiņvalstīs, piemēram, Ukrainā un Turcijā), Komisija, ievērojot Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 952/2013, sešām dalībvalstīm piešķīra atkāpi jaunās datorizētās tranzīta kontroles sistēmas 6. posma izmantošanai līdz 2026. gada 1. jūnijam. Šīs atkāpes paredz, ka dzelzceļa un autoceļu operatori var pieslēgties *ICS 2* līdz 2025. gada beigām un ka savienojums ar tranzīta sistēmu (*NCTS* 6. posms), kas savienojas ar *ICS 2*, var notikt līdz 2026. gada 31. maijam. Šis papildu termiņa pagarinājums bija pamatots, ņemot vērā to, ka šim starpsavienojumam ir vajadzīga sarežģītāka izstrāde un testēšana. Atkāpe ietver juridiskas prasības dalībvalstīm ziņot Komisijai par progresu.

Līdz 2025. gada beigām sešas dalībvalstis saņēma oficiālu atkāpi (BG, HR, LV, PL, RO, SK) un kopumā sešpadsmit dalībvalstis (AT, BG, CY, CZ, DE, EE, ES, FI, IE, IT, LT, LU, LV, MT, PT, SI) ieviesa *NCTS* 6. posmu. Ņemot vērā piešķirtās atkāpes, tas nozīmē, ka atbilstības rādītājs ir 74 %. DK, FR, HU, SE plāno ieviest savu sistēmu pirms 2026. gada 1. marta. Pārējās septiņas dalībvalstis (BE, GR, HR, NL, PL, RO un SK) plāno ieviest savu sistēmu vēlākais līdz 2026. gada 1. jūnijam saskaņā ar atkāpes pagarinājumu.

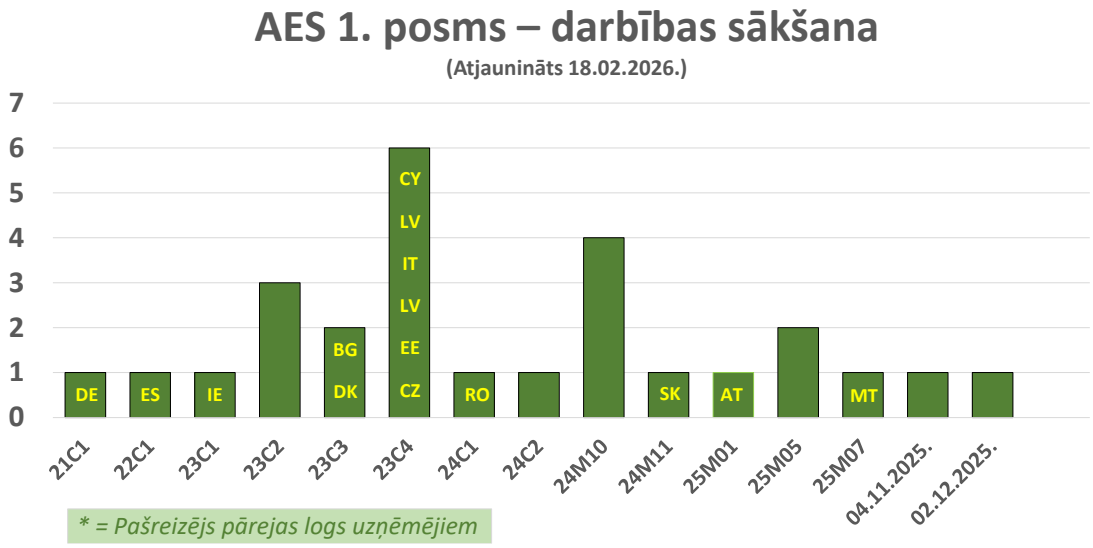
6) **SMK projekts "Automatizēta eksporta sistēma"** – *AES* (jauninājums): mērķis ir īstenot SMK prasības preču eksportam un izvešanai, kā arī tirdzniecībai piedāvātos SMK vienkāršojumus.

Panāktais progress: saskaņā ar 2023. gada SMK DP dalībvalstis var izvietot *AES* trīs posmos: pamatfunkcijas – līdz 2023. gada 1. decembrim, saskarne ar akcīzes sistēmu – līdz 2024. gada 13. februārim, un papildu funkcijas – līdz 2024. gada 2. decembrim. Pārejas periods uzņēmējiem tika pagarināts līdz 2025. gada 14. decembrim. Tomēr, kā norādīts iepriekšējā ziņojumā, dalībvalstis nevarēja pilnībā izstrādāt valsts komponentus, jo dažas dalībvalstis nespēja ievērot ne 2024. gada 2. decembra termiņu, ne pārejas perioda beigu termiņu 2025. gada 11. februārī un lūdza pagarināt pārejas pasākumus. Šajā kontekstā juridiskie grozījumi Īstenošanas regulā par tehniskajiem pasākumiem (*IRTA*), par kuriem Muitas kodeksa komiteja balsoja 2025. gada 7. februārī un kuri tika pieņemti 2025. gada 13. martā, ietvēra pārejas perioda pagarināšanu līdz 2025. gada 14. decembrim.

Kā parādīts 4. attēlā, 2023. gada 1. decembrī 12 dalībvalstis sāka ekspluatāciju ar pamatfunkcijām un 2024. un 2025. gadā pievienojās pārējās dalībvalstis. Tomēr situācija atkal kļuva kritiska 2025. gada otrajā pusē sakarā ar dažu dalībvalstu (HU, PT, MT, FR, GR) novēlotu ieviešanu, kā rezultātā uzņēmējiem tika atvēlēts vidējs līdz ļoti īss laikposms pārejai uz jauno *AES*. Dažās valstīs, piemēram, Francijā, tas radīja lielu risku, ka ES izvešanas punktos varētu būt garas kravas automobiļu rindas. Pateicoties pastiprinātai uzraudzībai un atbalstam, ko sniedza Komisija, un dalībvalstu un uzņēmēju iesaistei, ***AES* sāka darboties visā ES 2025. gada 15. decembrī.** Šis *AES* ieviešanas ar tās pamatfunkcijām **100 % pabeigšanas rādītājs** bija svarīgs pagrieziena punkts, kas veicināja SMK digitālo īstenošanu.

Dažas dalībvalstis saskaras ar papildu funkciju ieviešanas turpmāku kavēšanos.

Attiecībā uz *AES* 2. komponentu jānorāda, ka lielākā daļa dalībvalstu šo komponentu ieviesa 2025. gadā.

4. attēls. Ekspluatācijas uzsākšana AES dalībvalstīs

Kopumā Komisija strādā atbilstoši plānam, lai iepriekš minētajos transeiropas projektos ievērotu tiesību aktos noteiktos termiņus, par kuriem panākta vienošanās saskaņā ar SMK un SMK DP. Attiecībā uz šo transeiropas sistēmu valsts komponentu ieviešanu dalībvalstīs 2025. gadā tika konstatēti nopietni aizkavēšanās riski, it īpaši attiecībā uz *CCI*, *NCTS* 6. posmu, *ICS 2* 3. posmu – dzelzceļš un autoceļi, *PoUS* un *AES* (sk. 5.3. iedaļu). Līdz 2025. gada beigām tika ieviesta sistēma, kas saistīta ar *PoUS* 2. posma projektu, *AES* sāka darboties ar pamatfunkcijām visās dalībvalstīs, un *ICS 2* darbojās attiecībā uz visiem transporta veidiem. Pēc 2025. gada dažās dalībvalstīs ir neatbilstības situācija attiecībā uz *CCI* un *AES* papildu funkciju ieviešanu, kas vēl nav pabeigta.

5.2.2. Valstu projekti

Saskaņā ar SMK 278. panta 2. punktu dalībvalstīm bija jānodrošina savu sistēmu modernizācijas pabeigšana **trīs pilnībā valstiska mēroga projektiem**[14] līdz 2022. gada 31. decembrim. Tomēr 22 dalībvalstis nespēja ievērot šo termiņu, un pēc to lūguma tika piešķirta atkāpe, tāpēc ieviešanas termiņš tika pagarināts līdz 2023. gada 31. decembrim[15].

Pagājušā gada ziņojums atspoguļoja dažus turpmākus kavējumus, galvenokārt attiecībā uz valsts importa sistēmu un pagaidu uzglabāšanas sistēmu. Turpmāk 5. attēlā ir redzams katra valsts mēroga

[14] Šis termiņš neietver valstu īpašo procedūru sistēmas eksporta komponentu, kura darbība un plānošana ir savstarpēji saistīta ar *AES*.

[15] Komisijas Īstenošanas lēmums (ES) 2023/235 (2023. gada 1. februāris), ar kuru piešķir konkrētu dalībvalstu saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 952/2013 lūgto atkāpi, lai varētu izmantot līdzekļus, kas nav elektroniskās datu apstrādes metodes, ar paziņojumu par jūras kuģa vai gaisa kuģa ierašanos saistītas informācijas apmaiņai un glabāšanai (OV L 32, 3.2.2023., 220.–222. lpp.).

Komisijas Īstenošanas lēmums (ES) 2023/234 (2023. gada 1. februāris), ar kuru piešķir konkrētu dalībvalstu saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 952/2013 lūgto atkāpi, lai varētu izmantot līdzekļus, kas nav elektroniskās datu apstrādes metodes, ar Savienības muitas teritorijā ievesto preču uzrādīšanas paziņojumu saistītas informācijas apmaiņai un glabāšanai (OV L 32, 3.2.2023., 217.–219. lpp.).

Komisijas Īstenošanas lēmums (ES) 2023/236 (2023. gada 1. februāris), ar kuru piešķir konkrētu dalībvalstu saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 952/2013 lūgto atkāpi, lai varētu izmantot līdzekļus, kas nav elektroniskās datu apstrādes metodes, ar pagaidu uzglabāšanas deklarāciju par muitai uzrādītām ārpussavienības precēm saistītas informācijas apmaiņai un glabāšanai (OV L 32, 3.2.2023., 223.–225. lpp.).

Komisijas Īstenošanas lēmums (ES) 2023/237 (2023. gada 1. februāris), ar kuru piešķir konkrētu dalībvalstu lūgto atkāpi, lai varētu izmantot līdzekļus, kas nav elektroniskās datu apstrādes metodes, tādas informācijas apmaiņai un glabāšanai, kura saistīta ar Savienības muitas teritorijā ievesto preču muitas deklarāciju saskaņā ar 158., 162., 163., 166., 167., 170.–174., 201., 240., 250., 254. un 256. pantu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 952/2013, ar ko izveido Savienības Muitas kodeksu (OV L 32, 3.2.2023., 226.–228. lpp.).

projekta progress 2025. gadā. Sīkāku informāciju skatīt šim ziņojumam pievienotā Komisijas dienestu darba dokumenta 3. iedaļā.

1) **SMK projekts "Ierašanās paziņojums, uzrādīšanas paziņojums un pagaidu uzglabāšana"** (*AN*, *PN* un *TS*) (jauninājums): mērķis ir automatizēt preču ievešanas procesus valstīs un saskaņot datu apmaiņu starp uzņēmējiem un muitu dalībvalstīs.

   Panāktais progress: iepriekšējos ziņojumos tika konstatēts, ka valstu sistēmu savlaicīga ieviešana ir apdraudēta, taču 2025. gadā tika panākts ievērojams progress. Dažas dalībvalstis 2025. gadā joprojām saskārās ar kavēšanos saistībā ar pagaidu uzglabāšanas sistēmas ieviešanu un/vai to uzņēmēju pāreju. Tā kā šie gadījumi ievērojami pārsniedza tiesību aktos noteikto termiņu, Komisija sāka pārkāpuma procedūru pret astoņām dalībvalstīm (AT, BE, CY, DK, GR, PT, RO, SK) par to, ka tās nebija pilnībā izpildījušas juridisko pienākumu ieviest pagaidu uzglabāšanu saistībā ar gaisa transportu.

   2025. gada beigās lielākajai daļai dalībvalstu ar novēlošanos izdevās ieviest savu sistēmu. To var rezumēt kā **pabeigšanas rādītāju 98 %**[16] apmērā. Kā parādīts 5. attēlā, attiecībā uz ierašanās paziņojumu un uzrādīšanas paziņojumu īstenošanu pabeidza visas dalībvalstis. Attiecībā uz pagaidu uzglabāšanu trīs dalībvalstis saskārās ar turpmāku kavēšanos un norādīja ieviešanas datumu pēc 2025. gada. Austrijas gadījumā pilnīga īstenošana ir paredzēta līdz 2026. gada aprīlim[17], savukārt Grieķija un Slovākija plāno īstenošanu 2027. gadā. Tā kā Komisija nevar pieņemt nekādus kavējumus, pārkāpuma procedūras turpinās.

2) **SMK projekts "Valstu importa sistēmas"** – *NIS* (jauninājums): mērķis ir īstenot visus procesus un datu prasības, kas paredzētas SMK attiecībā uz preču importu.

   Panāktais progress: vairākas dalībvalstis ziņoja par riskiem projekta savlaicīgā īstenošanā kopš 2022. gada, kas ir sākotnējais termiņš dalībvalstu *NIS* ieviešanai. Dažas dalībvalstis 2025. gada pirmajā pusē joprojām saskārās ar kavēšanos *NIS* ieviešanā un/vai uzņēmēju pārejā. Tāpēc Komisija 2025. gada pirmajā pusē sāka pārkāpuma procedūru par juridiskā pienākuma ieviest *NIS* nepilnīgu izpildi pret astoņām dalībvalstīm (AT, CZ, CY, DK, GR, FR, PT, RO). Lielākā daļa dalībvalstu (AT, CY, DK, MT, PL, SK) 2025. gadā veica pasākumus, lai novērstu kavēšanos, un pabeidza projektu 2025. gadā.

   Līdz 2025. gada beigām sistēmu bija ieviesušas visas dalībvalstis, izņemot vienu, un tas nozīmē, ka **pabeigšanas rādītājs ir 96 %**. Čehijas gadījumā pilnīga ieviešana ir paredzēta 2026. gada 2. ceturksnī. Dažās dalībvalstīs joprojām nav veikti daži uzlabojumi, lai pilnībā īstenotu SMK un ES *CDM*.

3) **SMK projekts "Īpašās procedūras"** – *SP* (jauninājums): mērķis ir saskaņot īpašās procedūras (t. i., uzglabāšanu muitas noliktavā, galapatēriņu, pagaidu ievešanu, ievešanu pārstrādei un izvešanu pārstrādei).

   Panāktais progress: kā parādīts 5. attēlā, lielākajai daļai dalībvalstu bija jābūt *SP IMP* 2. komponentam, kas nozīmē, ka **pabeigšanas rādītājs ir 96 %** – ar AT un CZ kā pēdējām dalībvalstīm, kuras savu sistēmu ieviesīs 2026. gada 2.–3. ceturksnī[18]. Attiecībā uz *SP EXP* 1. komponentu lielākā daļa dalībvalstu šo sistēmu bija ieviesušas līdz 2024. gada 2. decembrim, neraugoties uz tās savstarpējo atkarību ar *AES* sistēmu. Pārējās dalībvalstis (AT, FR, GR, HU, MT un PT) sistēmu ieviesa līdz 2025. gada beigām, kas nozīmē, ka **pabeigšanas rādītājs ir 100 %**, savukārt dažās dalībvalstīs uzņēmēju pāreja joprojām turpinājās.

Kopumā dalībvalstis 2025. gadā pielika ievērojamas pūles, un valstu sistēmas tagad darbojas, savukārt pēc 2025. gada joprojām pastāv tikai ierobežots skaits kritisku kavējumu, kā rezultātā dažas dalībvalstis ir neatbilstības situācijā.

[16] Pagaidu uzglabāšanas saistībā ar jūras transportu pabeigšanas rādītājs ir 96 %, savukārt citiem transporta veidiem, kas nav gaisa vai jūras transports, pabeigšanas rādītājs ir 89 %.

[17] AT ieviesa sistēmu 2026. gada 15. aprīlī.

[18] Čehija *NIS*, arī *SP IMP*, ieviesa 2026. gada 18. maijā.

	AN	PN	TS	NIS	SP IMP
SMK DP noteiktais termiņš	31.12.2022. ar pagarinājumu līdz 31.12.2023.[1]			31.12.2022. ar pagarinājumu līdz 31.12.2023.[2]	
AT	01.07.2023.	16.05.2023.	**15.04.2026.**	14.12.2025.	**01.09.2026.**
BE	30.06.2023.	05.07.2023.	29.11.2023.	28.08.2024.*	28.08.2024.
BG	01.03.2023.	10.11.2023.	10.11.2023.	10.11.2023.	10.11.2023.
CY	30.10.2024.	30.10.2024.	30.10.2024.	19.05.2025.	19.05.2025.
CZ	05.12.2023.	05.12.2023.	05.12.2023.	**18.05.2026.**	**18.05.2026.**
DE	Neattiecas	06.03.2021.	06.03.2021.	06.03.2021.	06.03.2021.
DK	06.11.2023.	06.11.2023.	07.06.2025.	07.06.2025.*	07.06.2025.
EE	01.10.2023.	15.03.2021.	01.07.2021.	01.07.2021.	01.07.2021.
ES	01.03.2023.	01.01.2024.	01.01.2024.	05.09.2023.	05.09.2023.
FI	31.03.2023.	31.03.2021.	31.12.2022.	31.12.2022.	31.12.2022.
FR	30.06.2023.	06.03.2024.	06.03.2024.	30.11.2024.*	30.11.2024.
GR	31.12.2023.	31.12.2023.	**31.12.2027.**	06.08.2024.*	06.08.2024.
HR	01.07.2023.	01.03.2023.	17.04.2023.	01.01.2023.	01.01.2023.
HU	02.04.2024.	02.04.2024.	02.04.2024.	01.11.2023.	01.11.2023.
IE	01.07.2023.	23.11.2020.	23.11.2020.	05.10.2021.	23.11.2020.
IT	13.12.2022.	13.12.2022.	13.12.2022.	01.07.2021.	01.07.2021.
LV	01.03.2023.	28.02.2023.	31.10.2023.	31.12.2023.	31.12.2023.
LU	01.03.2023.	10.01.2023.	10.01.2023.	02.05.2023.	02.05.2023.
LV	24.09.2017.	24.09.2017.	24.09.2017.	04.06.2018.	04.06.2018.
MT	24.03.2025.	24.03.2025.	24.03.2025.	24.03.2025.	24.03.2025.
NL	30.06.2023.	01.12.2023.	01.12.2023.	01.04.2022.	01.04.2022.
PL	01.07.2023.	20.04.2025.	20.04.2025.*	20.04.2025.*	01.07.2021.
PT	30.09.2025.	30.09.2025.	30.09.2025.	01.10.2025.	30.09.2025.
RO	01.05.2024.	30.09.2024.	30.08.2025.	30.08.2025.	30.08.2025.
SE	01.03.2023.	27.09.2023.	02.12.2025.	15.03.2022.	23.02.2023.
SI	01.03.2023.	01.03.2023.	01.03.2024.	01.01.2022.	01.01.2022.
SK	01.03.2023.	01.10.2023.	**31.03.2027.***	30.09.2025.*	11.06.2016.
Pabeigšanas rādītājs līdz 2025. gadam	**100 %**	**100 %**	**89 %**	**96 %**	**93 %**

Apzīmējumi	
	Ieviešana pabeigta līdz 31.12.2025.
	Sistēma nav ieviesta līdz 31.12.2025.
	Valstu projektu plānos nav norādīti datumi vai ieviešana nav piemērojama

5. attēls. Valstu preču ievešanas/importa sistēmu ieviešanas plānošana

[1] Līdz 31.12.2023. dalībvalstīm, kurām piešķirta atkāpe.
[2] Līdz 31.12.2023. dalībvalstīm, kurām piešķirta atkāpe, vai līdz 1.7.2024. dalībvalstīm, kuras piemēro Komisijas Deleģētās regulas (ES) 2015/2446 2. panta 4.a punktu.
* Valsts sistēma tika savlaicīgi modernizēta, bet ir nepieciešama turpmāka saskaņošana ar SMK un ES muitas datu modeli un/vai joprojām turpinās uzņēmēju pāreja.

5.2.3 Uzraudzības dati

Šā gada ziņojumā mēs vēlamies uzsvērt atlikušās problēmas saistībā ar prasīto datu nosūtīšanu uz ***Surveillance 3*** **sistēmu (*SURV3*)**. Komisijas uzraudzības sistēmai ir izšķiroša nozīme pašreizējā ģeoekonomiskajā un ģeopolitiskajā klimatā. Tās galvenais mērķis ir izveidot visaptverošu uzraudzības sistēmu, kas uzrauga tirdzniecības plūsmas, aizsargā Savienības finanšu intereses un pasargā tās iekšējo tirgu no negodīgas vai nelikumīgas prakses. Šī sistēma nodrošina analītisku pamatu tirdzniecības anomāliju atklāšanai, krāpšanas novēršanai un godīgas konkurences nodrošināšanai ES nozarēm. Attiecībā uz *Surveillance 3* sistēmu, kas ir ES muitas datu uzraudzības arhitektūras tehniskais pamats, jo tā vāc un apstrādā tirdzniecības datus no dalībvalstu muitas administrācijām iesniegtajām muitas deklarācijām, **ļoti svarīga ir ar *NIS* starpniecību paziņoto datu kvalitāte un pieejamība**.

Ievērojams skaits dalībvalstu turpināja iesniegt lielāko daļu savu importa datu, izmantojot vecās sistēmas. Eksporta datu gadījumā šis skaits samazinās līdz divām dalībvalstīm (AT, FR).

Ņemot vērā iepriekš minēto, Komisija 2025. gadā sāka pārkāpuma procedūras pret trīspadsmit dalībvalstīm (AT, BE, CY, CZ, DK, FR, IE, IT, MT, PT, RO, SI, SK) par to, ka tās nav pilnībā izpildījušas *SURV3* datu nosūtīšanas pienākumus, jo īpaši attiecībā uz datu pilnīgumu un formāta atbilstību.

Lai gan piecām dalībvalstīm (BE, IT, MT, RO, SI) 2025. gadā izdevās veikt pienācīgus pasākumus, kopumā astoņas dalībvalstis (AT, CY, CZ, DK, FR, IE, PT, SK) līdz 2025. gada beigām joprojām nebija iesniegušas *SURV3* visu importa datu kopumu[19]. To var rezumēt kā **pabeigšanas rādītāju 70 %** apmērā.

5.2.4. Pašreizējais stāvoklis paplašināšanās procesā iesaistītajās valstīs

ES paplašināšanās procesā iesaistītajām valstīm un citām valstīm, piemēram, Konvencijas par kopīgu tranzīta procedūru (*CTC*) līgumslēdzējām pusēm, ir jāņem vērā pāreja uz modernizētajām SMK elektroniskajām sistēmām un jaunās digitālās pieejas, kas izveidotas ar muitas reformas priekšlikumu.

Komisija sistemātiski neuzrauga šo valstu progresu pilnībā elektronisku sistēmu ieviešanā kā daļu no ziņošanas pienākuma saskaņā ar SMK 278.a pantu. Tomēr paplašināšanās stratēģijas, tai skaitā asociācijas nolīgumu ar ES, ietvaros digitālas stratēģijas izstrāde un digitālā vide, kas veicina to saskaņošanu ar ES muitas tiesību aktiem, ir būtisks elements ES regulārajos novērtējumos.

Kandidātvalstīm būs pakāpeniski jāpieslēdzas SMK sistēmām vai jāievieš tās, virzoties uz pievienošanos ES muitas teritorijai. Atkarībā no plānotā pievienošanās datuma tām var būt arī jānodrošina nākotnes ES muitas datu centra funkcionalitāte, kas paredzēta muitas reformas paketē.

Nākotnē, gatavojoties paplašināšanās procesam ar kandidātvalstu iesaisti, būs regulāri jāīsteno vairāki būtiski pasākumi. Tie ietver ziņošanu par digitālo īstenošanu un dalību atbilstības pārbaudēs, lai nodrošinātu sadarbspēju starp valstu sistēmām un dalībvalstu un ES sistēmām. Turklāt ES būs regulāri jāizvērtē sistēmu darbība.

[19] FR, DK, SK ir iesniegušas *SURV3* datus līdz 2026. gada 1. ceturkšņa beigām, un AT, IE, PT un CZ plānoja panākt atbilstību līdz 2026. gada 2. ceturksnim.

5.3 RISKI UN TO MAZINĀŠANAS PASĀKUMI

Funkciju sadale ir noteikta un saskaņota ar visām ieinteresētajām personām jau no paša sākuma, un tā būtu jāievēro visā projektu dzīves ciklā. Tā kā Komisija ir sekmīgi sasniegusi 100 % pabeigšanas rādītāju attiecībā uz tās atbildībā esošo centrālo sistēmu un komponentu ieviešanu un arī dalībvalstis ir sasniegušas ļoti svarīgu īstenošanas pakāpi līdz vispārējam digitālās pārkārtošanās termiņam 2025. gadā, **riski un to mazināšanas pasākumi joprojām ir būtiski tikai nelielai daļai no vispārējās digitālās īstenošanas pasākumiem**.

Kā paskaidrots arī iepriekšējos ziņojumos, **dalībvalstu paziņotie kavēšanās iemesli ir daudzšķautņaini un lielā mērā atkārtojas**. Tie ietver finanšu resursu un cilvēkresursu trūkumu, savā starpā konkurējošas valstu IT prioritātes un savstarpējo atkarību ar citiem projektiem. Turklāt dalībvalstis ir uzsvērušas dažu valsts IT infrastruktūru nespēju nodrošināt projektu tehniskās prasības, darbuzņēmēju jaudas problēmas un atkarību no ārējām ieinteresētajām personām. Citi veicinoši faktori ir paplašināta atbilstības testēšana, uzņēmēju gatavības līmeņi, ilgstošas publiskā iepirkuma procedūras, pārvaldības problēmas un sarežģītība, kas saistīta ar jaunu sistēmu integrēšanu esošajās IT vidēs.

Apsekojumā dalībvalstis arī izklāstīja dažādos riska mazināšanas pasākumus, kas apzināti un ieviesti, lai novērstu konstatētos kavējumus. Šīs darbības ietver resursu piešķiršanas optimizēšanu, elastīgu metodiku pieņemšanu, integrētu sistēmu risinājumu īstenošanu un koordinācijas stiprināšanu ar darbuzņēmējiem, lai uzlabotu efektivitāti un sadarbību. Citas dalībvalstis īsteno darbības, lai uzlabotu organizatoriskās struktūras, racionalizētu procesus un pilnveidotu plānošanu nolūkā uzlabot projektu vadību un lēmumu pieņemšanu. Šīs darbības ir attiecināmas uz valstu un transeiropas projektiem.

Attiecībā uz valstu projektiem 2025. gada beigās valstu ievešanas un importa sistēmu ieviešanas kopējais pabeigšanas rādītājs bija 96 %. Papildus dažām dalībvalstīm, kuras bija aizkavējušās, dažas citas dalībvalstis joprojām nodrošina veco un jauno sistēmu pieejamību saviem uzņēmējiem un/vai joprojām gatavojas dažiem nelieliem savu valsts sistēmu uzlabojumiem, lai panāktu pilnīgu atbilstību SMK un ES *CDM*. Pilnīga pabeigšana ir būtiska, ņemot vērā ietekmi uz transeiropas sistēmām, piemēram, *CCI*, un uz datu iesniegšanu uzraudzības sistēmai. Lai uzraudzības sistēma pienācīgi darbotos, ir ļoti svarīgi, lai visas dalībvalstis pēc iespējas ātrāk pārietu uz jaunajiem datu formātiem. Tas uzlabos datu pieejamību un kvalitāti un stiprinās sistēmas spēju uzraudzīt tirdzniecības plūsmas un aizsargāt ES finanšu intereses.

Komisija 2025. gadā ir sākusi tiesiskās izpildes pasākumus pret dalībvalstīm, kuras saskaras ar kavēšanos savu valsts ievešanas/importa sistēmu ieviešanā un/vai vajadzīgo datu iesniegšanā *Surveillance,* un 2026. gadā veiks turpmākas tiesiskās darbības papildus pastāvīgajiem atbalsta un uzraudzības pasākumiem.

Attiecībā uz transeiropas decentralizētajām sistēmām ar valstu komponentiem situācija jānorāda, ka ir ļoti pozitīva saistībā ar dažiem projektiem, bet kritiska saistībā ar dažiem citiem, kā aprakstīts turpmāk.

Dalībvalstis ir pienācīgi novērsušas 2024. gada ziņojumā norādītos riskus attiecībā uz ***NCTS* 5. posma ieviešanu**, kā rezultātā 2025. gada 21. janvārī pārejas periods tika sekmīgi slēgts. Arī attiecībā uz ***ICS 2* 3. laidienu** 2025. gada 31. decembrī tika sekmīgi slēgta autotransporta un dzelzceļa transporta nozares uzņēmēju pāreja. Tas ir panākts, pateicoties dalībvalstu un uzņēmēju centieniem, savukārt arī Komisija ar dažādiem līdzekļiem turpināja sniegt atbalstu dalībvalstīm un uzņēmējiem *ICS 2* 3. laidiena izstrādes darbībās. Tas ietvēra īpašu tīmekļsemināru organizēšanu, palīdzības sniegšanu, izmantojot bieži uzdotos jautājumus, uzraudzību un plenārsēžu koordinēšanu, lai nodrošinātu projektu plānu saskaņošanu ar Komisijas IT īstenošanas atskaites punktiem. Visbeidzot, tika nodrošinātas komunikācijas kampaņas, tiešsaistes apmācības sesijas un dokumentācija, kas pieejama publiskajā *CIRCABC* bibliotēkā un tīmekļvietnē *Europa*.

Attiecībā uz ***AES*** īstenošanu iepriekšējā ziņojumā bija norādīts, ka dažas dalībvalstis plānoja faktiskās ekspluatācijas datumu 2025. gadā, pārsniedzot SMK DP noteiktos sākotnējos termiņus[20]. Pēc to pieprasījuma un lai izvairītos no tirdzniecības plūsmu traucējumiem, Komisija līdz 2025. gada 14. decembrim pagarināja laikposmu, kas ļauj turpināt pārejas pasākumus attiecībā uz eksportu un izvešanu. Komisija arī turpināja īstenot valstu administrāciju koordinācijas programmu, lai atbalstītu dalībvalstis to valsts komponentu izstrādē un ieviešanā. Darbības ietver īpašu palīdzības dienestu, virtuālas sanāksmes, lai mazinātu dalībvalsts izstrādes kavējumus, atjauninātas informācijas izplatīšanu tirdzniecības kopienai un regulāru ziņošanu *ECCG* un *CPG*. Turklāt kopš 2021. gada 1. ceturkšņa Komisija publicē konsolidētus ceturkšņa progresa ziņojumus par pāreju uz jaunajām sistēmām, norādot galvenos snieguma rādītājus (*KPI*) agrīnai problēmu atklāšanai. E-mācību moduļi, norādījumu dokumenti un citi informatīvie materiāli ir darīti pieejami dalībvalstīm un uzņēmējiem. Līdz 2025. gada 15. decembrim visām dalībvalstīm izdevās ieviest savu sistēmu attiecībā uz pamatfunkcijām, un pēdējās dalībvalstis bija PT, FR un GR. Tas liecina, ka riska mazināšanas pasākumi, par kuriem tika panākta vienošanās 2024. gada beigās, mainot pārejas datumu un uzlabojot progresa uzraudzību, ir izrādījušies pareizā pieeja. Dažām dalībvalstīm vēl ir jārīkojas saistībā ar papildu funkciju īstenošanu, kas tiks papildus uzraudzīta visu 2026. gadu, lai nodrošinātu, ka uzņēmēji var gūt labumu no visiem SMK piedāvātajiem vienkāršojumiem, piemēram, eksporta centralizētās muitošanas (*CCE*).

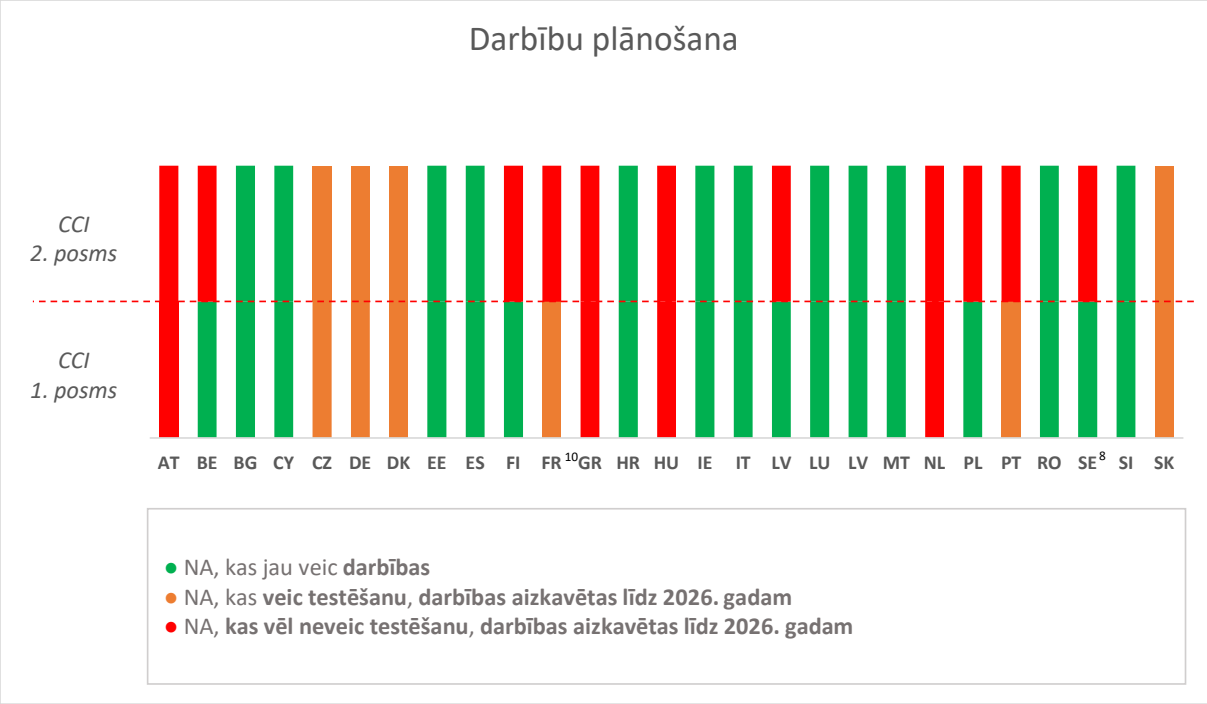
***PoUS* 2. posma** projekta centrālā darbība ir atkarīga no ieviešanas valstīs. Projekts no centrālās muitas perspektīvas tiek īstenots saskaņā ar grafiku, tomēr dalībvalstu jūrlietu iestādes būtiski kavējas ar valstu jūras vienloga sistēmu pieejamības nodrošināšanu, kā izklāstīts Komisijas 2024. gada 22. oktobra paziņojumā, kurā aprakstīts 2024. gada atjauninājums daudzgadu īstenošanas plānam Eiropas Jūras vienloga sistēmas vides izveidei (C/2024/6300). Saskaņā ar lēmumu par piešķirto atkāpi dalībvalstīm reizi četros mēnešos, sākot no 2025. gada 15. augusta, līdz 15. dienai pēc ceturtā mēneša ir jāziņo par progresu, kas panākts, nodrošinot saskarni starp *PoUS* sistēmu, kā minēts Īstenošanas lēmumā (ES) 2023/2879, un valsts jūras vienloga sistēmu, kā paredzēts Regulā (ES) 2019/1239. Komisija ir vērsusies pie muitas administrācijām Elektroniskās muitas koordinācijas grupas (*ECCG*) un Muitas uzņēmumu grupas (*CBG*) sanāksmēs, lai cieši sadarbotos ar jūrlietu iestādēm un izmantotu to speciālās zināšanas īstenošanā.

2025. gadā bija gaidāma ***NCTS* 6. posma** turpmāka ieviešana, jo bija sagaidāms, ka dzelzceļa un autopārvadātāji no 2025. gada 1. septembra izpildīs jaunās ES muitas drošības prasības. Ziņojuma 3.7.2., 4.2. un 4.5.2. iedaļā skaidroto iemeslu dēļ attiecībā uz *NCTS* 6. posmu šis datums ir pagarināts līdz 2026. gada 1. jūnijam. Saskaņā ar lēmumu par atkāpi, kas piešķirta attiecībā uz *NCTS* 6. posmu, dalībvalstīm katru mēnesi ir jāziņo Eiropas Komisijai par progresu, kas panākts Komisijas Īstenošanas lēmumā (ES) 2023/2879 paredzētā starpsavienojuma izstrādē. *NCTS* 6. posms ir nozīmīgs solis ceļā uz saskaņotāku, uz datiem balstītu tranzīta vidi visā Eiropā, taču pāreja ir nevienmērīga. Daži tirgotāji ātri gūs labumu no racionalizētas dokumentu iesniegšanas, savukārt citiem ir jāturpina sagatavot atsevišķas tranzīta un drošības deklarācijas. Pārejas laikā attiecībā uz multimodāliem vai daudzvalstu sūtījumiem iesniegšanas noteikumi dažādās nosūtīšanas, tranzīta un galamērķa valstīs var atšķirties. Raugoties nākotnē, paredzams, ka līdz 2026. gada vidum pāreja būs pabeigta un visas dalībvalstis būs *NCTS* 6. posmā. Tajā pašā laikā dalībvalstīm un uzņēmējiem būtu jāsagatavojas *NCTS* 6. posmam un jānodrošina tehniskā gatavība, lai preces varētu netraucēti pārvietot mainīgajā tranzīta vidē. Komisija ļoti cieši uzraudzīs panākto progresu.

Attiecībā uz ***CCI* sistēmas** situāciju jānorāda, ka septiņpadsmit dalībvalstis nokavēja SMK DP noteikto *CCI* 1. posma ieviešanas datumu, proti, 2024. gada 1. jūliju, savukārt *CCI* 2. posma ieviešanas termiņu, proti, 2025. gada 2. jūniju, nokavēja deviņpadsmit dalībvalstis.[21] Dalībvalstu kavēšanās kopā ar atšķirīgajām pieejām pakāpeniskai *CCI* sistēmas izstrādei un ieviešanai (sk. 6. attēlu par operatīvo plānošanu) rada nelīdzsvarotību starp *CCI* darbības jomas īstenošanu dalībvalstīs un uzņēmēju prasībām attiecībā uz *CCI* pilnīgu īstenošanu.

[20] 2023. gada SMK DP ir paredzēts, ka sistēmas pamatfunkciju ieviešanas periods beidzas 1.12.2023., ar *EMCS* saskaņotas saskarnes izstrādes periods beidzas 13.2.2024., bet pārējo funkciju ieviešanas periods beidzas 2.12.2024. Līdz 2.12.2024. visām dalībvalstīm un tirgotājiem būtu jāizmanto *AES* sistēma, jo 11.02.2025. beidzās pārejas periods.

[21] 2023. gada SMK DP ir paredzēts, ka ieviešanas periods beigsies 1.7.2024.

6. attēls. Darbību plānošana dalījumā pa dalībvalstu valsts pārvaldes iestādēm (NA)

Komisija turpināja savas darbības, lai cieši uzraudzītu progresu, kā dalībvalstis izstrādā valstu komponentus ***CCI* projektam**, un, sākot ar 2024. gada 1. ceturksni, sagatavoja konsolidētu ceturkšņa progresa ziņojumu. Turklāt Komisijas īpašā *CCI* darba grupa turpināja centienus risināt dalībvalstu jautājumus par importu un importa vienkāršojumiem, piemēram, centralizēto muitošanu. Tāpat tika organizētas *CCI* Muitas uzņēmumu grupas sanāksmes, lai cita starpā koordinētu darbības, kas saistītas ar pieteikumiem *CCI* atļaujas saņemšanai, kā arī regulāras tehniskās sanāksmes reizi nedēļā un reizi divās nedēļās un atgriezeniskās saites sesijas par atbilstības testēšanu.
E-mācību moduļi un komunikācijas materiāli tika publicēti tīmekļvietnē *Europa*, lai atbalstītu pāreju uz jaunajām sistēmām un to ieviešanu. Komisija arī nosūtīja administratīvas vēstules dalībvalstīm, kuras saskārās ar kavējumiem *CCI* projekta īstenošanā pēc tiesību aktos noteiktā termiņa.

Kavējumi dalībvalstīs ietekmē transeiropas sistēmu progresu kopumā, kas savukārt **ietekmē Komisijas darbības**. Tam ir vajadzīgi pastāvīgi ieguldījumi resursos, kas paredzēti atbilstības testēšanai, koordinācijai un atbalsta darbībām transeiropas projektiem, kā arī centrālo komponentu paplašinātai uzturēšanai pārejas periodos. Tas ietver arī turpmāku palīdzību dalībvalstīm un progresa uzraudzību.

Rezumējot var teikt, ka 2025. gadā **Komisija** ir arī veikusi vairākus pasākumus, kas papildina tos, kurus dalībvalstis noteikušas un veikušas valsts līmenī.

Pirmkārt, Komisija ir **uzlabojusi SMK digitālās programmas pārraudzību un uzraudzību**, palielinot progresa ziņojumu biežumu un organizējot divpusējas sanāksmes un komandējumus direktoru līmenī ar katru dalībvalsti. SMK DP īstenošana konsekventi ir iekļauta ģenerāldirektora vadīto sanāksmju un komandējumu darba kārtībā, kā arī augsta līmeņa plenārsēdēs ar dalībvalstu ģenerāldirektoriem, piemēram, Muitas politikas grupā, un ar *CIO* no dalībvalstīm *CIO* tīkla ietvaros. Dalībvalstis tika mudinātas cieši sekot līdzi atlikušo projektu progresam un veikt riska mazināšanas pasākumus, lai līdz 2025. gada beigām pabeigtu SMK digitālo programmu.

Komisija turpināja izmantot daudzgadu stratēģiskā plāna muitas jomā (*MASP-C*) infopaneli, pamatojoties uz 2023. gadā pārskatīto *MASP-C* un 2023. gada SMK DP, lai uzraudzītu progresu, projekta atskaites punktus un agrīnā posmā konstatētu kavējumus. Infopaneli reizi ceturksnī iesniedz dalībvalstīm *ECCG* sanāksmēs, kas notiek kopā ar tirdzniecības kopienu.

Otrkārt, Komisija turpināja stiprināt **palīdzību dalībvalstīm saistībā ar transeiropas sistēmām**, pieņemot elastīgu un iteratīvu pieeju SMK elektronisko sistēmu izstrādei un ieviešanai. Šī metode, kas

ietver prototipu izstrādi, ātru problēmu risināšanu un līdzsvarotu darba slodzi gan Komisijā, gan dalībvalstīs, uzlabo sistēmas kvalitāti un veicina reālu progresu. Šo pieeju pozitīvi novērtējušas gan dalībvalstis, gan tirgotāji.

Turklāt Komisija ir izveidojusi **mehānismu** ieinteresēto personu **sadarbībai** jau no projektu sākuma, lai uzlabotu sagatavošanas darbības, novērstu ar lēmumu pieņemšanu saistītās grūtības un nodrošinātu pārredzamību, regulāri atjauninot projektus.

Komisija arī turpināja **koordinēt un uzraudzīt programmas** katram no notiekošajiem projektiem, kas saistīti ar transeiropas sistēmām *ICS 2, NCTS, CCI* un *AES*.

Treškārt, Komisija ar aptaujas un citu līdzekļu starpniecību lūdza dalībvalstis informēt par to ierobežojumiem un nepieciešamo atbalstu risku mazināšanai. Dalībvalstis norādīja, ka divpusējās sanāksmes direktoru līmenī un tehniskais dialogs ar TAXUD ĢD ir bijuši ļoti noderīgi. Komisija arī sāka darbu, lai apkopotu **gūto pieredzi** un **paraugpraksi** digitālo projektu izstrādē. Šajā nolūkā 2025. gadā veiktā aptauja sniedza šo informāciju, un rezultāti tika pievienoti šim ziņojumam pievienotā Komisijas dienestu darba dokumenta 1. iedaļai. Turklāt vairākas dalībvalstis augsta līmeņa Muitas politikas grupas sanāksmē 2025. gada jūlijā un decembrī un *CIO* tīkla sanāksmē 2025. gada novembrī dalījās ar savu valsts pieredzi un praksi SMK digitālās pārveides jomā.

Ceturtkārt, saskaņā ar **ES izpildes stratēģiju** Komisija ir iesaistījusies oficiālā sarakstē ar dalībvalstīm, kuras saskaras ar kavēšanos digitālo sistēmu ieviešanā. Komisija nolēma sākt tiesvedību pret dalībvalstīm par to, ka tās nav izpildījušas savus pienākumus saskaņā ar SMK un SMK DP. Pārkāpuma procedūras pret 14 dalībvalstīm (AT, BE, CZ, CY, DK, FR, GR, IE, IT, MT, SK, SI, PT, RO) tika sāktas 2025. gada maijā[22], jūnijā[23] un jūlijā[24] par to, ka tās nebija izpildījušas savus pienākumus ieviest pagaidu uzglabāšanas sistēmu gaisa transportam (*TS Air*), valsts importa sistēmu (*NIS*), automatizēto eksporta kontroles sistēmu (*AES*) un nebija izpildījušas savus pienākumus attiecībā uz muitas datu nosūtīšanu uz uzraudzības sistēmu (*SURV3*).

Atskatoties uz vispārējo pieredzi, kas 10 gadu laikā gūta saistībā ar digitālo pārkārtošanos un SMK īstenošanu, īpašā *CIO* sanāksmē tika lūgtas dalībvalstu atsauksmes par lielākajām problēmām SMK digitālās īstenošanas laikā. Atbildes liecināja par skaidru tendenci: **trīs būtiskākās grūtības lielā mērā bija šādas: 1) pārvaldības struktūras, kas ļautu savlaicīgi pieņemt lēmumus, 2) ieinteresēto personu iesaistes uzturēšana un 3) skaidras darbības jomas noteikšana un saglabāšana**. Valstu pārvaldības pasākumu sarežģītība dažos gadījumos ir radījusi atbildības sadrumstalotību. Liela mēroga digitālās pārveides programmās, piemēram, SMK, sadrumstalota pārskatatbildība rada tiešu izpildes risku. Komisijas pieredze liecina, ka īstenošana paātrinās tikai tad, kad valstu līmenī ir noteikta skaidra augsta līmeņa atbildība, vadība un centrālā koordinācija, un ka tad progress ir bijis ievērojami ātrāks un paredzamāks.

[22] Oficiāla paziņojuma vēstules (*LFN*) tika nosūtītas Čehijai (INFR(2025)2017), Dānijai (INFR(2025)2018), Grieķijai (INFR(2025)2019), Austrijai (INFR(2025)2015), Rumānijai (INFR(2025)2020) un Slovākijai (INFR(2025)2021) par to, ka tās līdz 2023. gada 31. decembrim nav ieviesušas elektroniskās sistēmas pagaidu uzglabāšanai gaisa transporta jomā un dažos gadījumos valsts importa sistēmu. Turklāt Dānijai (INFR(2025)2011), Francijai (INFR(2025)2012), Kiprai (INFR(2025)2010), Austrijai (INFR(2025)2007), Portugālei (INFR(2025)2013) un Rumānijai (INFR(2025)2014) tika nosūtītas *LFN* par to, ka tās nav nosūtījušas Komisijai pilnīgus muitas datus, izmantojot *SURV3*. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/inf_25_982#_blank.

[23] Pārkāpuma procedūras tika sāktas pret Portugāli (INFR(2025)2064) un Beļģiju (INFR(2025)2016) par pagaidu uzglabāšanas sistēmas gaisa transportam neieviešanu un Portugāles gadījumā arī par valsts importa sistēmas neieviešanu. Turklāt Beļģijai (INFR(2025)2009) tika nosūtīta oficiāla paziņojuma vēstule (*LFN*) par to, ka tā nav nosūtījusi Komisijai pilnīgus muitas datus, izmantojot *SURV3* sistēmu. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/inf_25_1241.

[24] Komisija nosūtīja oficiāla paziņojuma vēstules (*LFN*) Francijai (INFR(2025)2060) un Kiprai (INFR(2025)2061) par pagaidu uzglabāšanas un valsts importa sistēmas neieviešanu un Francijas gadījumā arī par automatizētās eksporta sistēmas neieviešanu. Turklāt Čehija (INFR(2025)2054), Īrija (INFR(2025)2055), Itālija (INFR(2025)2056), Malta (INFR(2025)2057), Slovēnija (INFR(2025)2059) un Slovākija (INFR(2025)2058) tika minētas kā valstis, kas nav nosūtījušas Komisijai pilnīgus muitas datus, izmantojot SURV3 sistēmu https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/inf_25_1628.